

Pujol *ijo*

Txema Seglers

Les cares i les creus de l'home
que ha transformat tot un país

Saldonar.

Pujol i jo

Txema Seglers

**Les cares i les creus de l'home
que ha transformat tot un país**

Pròleg d'Enric Borràs Abelló

PERIODISTES, 10

Saldonar.

Pujol i jo

© del text: Txema Seglers, 2025

© del pròleg: Enric Borràs Abelló, 2025

© de la fotografia de la coberta: Jordi Borràs Abelló, 2025

© d'aquesta edició: Edicions Saldonar, 2025

Primera edició: febrer del 2025

Publicat per Edicions Saldonar

Alfambra, 16, 5è 2a

08034 Barcelona

edicions@saldonar.com

www.saldonar.com

Edició i producció: Francesc Gil-Lluch

Disseny i maquetació: Octavi Gil Pujol

Distribució: UDL

Thema: JP, DNB

ISBN: 978-84-19571-51-9

Dipòsit legal: B 492-2025

Saldonar forma part de l'associació
d'editorials independents Llegir en Català

Aquest llibre s'ha imprès amb paper procedent de boscos gestionats de manera sostenible, un òfset cru de 80 grams, i s'ha compaginat amb la tipografia Tiempos en cos 9.

Els titulars del *copyright* tenen els drets reservats.

Taula

Desxifrar Jordi Pujol	13
Enric Borràs Abelló	
D'un sol home, d'un sol nom	17
Lluís Bassets, el relator de la gran vergonya	23
Paola Lo Cascio, la cosmovisió pujolista	32
Joan B. Culla, o millor que ho deixem aquí	39
Un matí a la platja de Calafell	50
Enric González, Jaume Reixach i Siscu Baiges, la història d'un llibre prohibit	53
Busco uns papers perduts	70
Roger Palà, sense guió i fent unes cerveses	74
Lluís Foix, el periodista que ha llaurat la terra	85
Joan Tapia, el soldat que no va ser	94
Jordi Amat, l'intendent de l'home que domina el minotaure	106

Mare, què va passar?	115
Sabia que ja no era aquell nen	117
Francesc-Marc Álvaro, ara sí que toca	119
Josep Ramoneda, la descripció de la realitat sense judicis	129
L'home sense nom, o la història del farsant genial	140
Una treballadora prima de cabell ros i pell pigada	147
Josep Maria Bricall, el rector que s'amagarà sota un llit a Finlàndia	148
Arcadi Espada, l'home que té una navalla a la llengua	156
Salvador Cardús, o l'ou Kinder de la realitat	162
La pintura és un món difícil	173
Ferran Casas, la projecció del poder en la buidor de la caixa forta	174
Xavier Domènech, amb el megàfon a la mà	187
Josep Maria Pou, l'actor que interpreta l'home poderós que renuncia a tot	199
Què hi podem perdre?	207
José María Mena, o donar a cadascú el que li correspon	208

José Antich, la vigilància de la forquilla a terra	218
Banca Catalana absorbeix el Banc Mercantil de Manresa, i cap a la Diagonal	230
Miquel Sellarès, trets a boca de canó	232
Núria Orriols, entre la metamorfosi i l'extinció	245
El moment en què va oblidar que ho tenia tot	253
Artur Mas, tot un univers dins d'una sabata	254
Passen moltes coses entre un home i una dona	256
Artur Mas, el president del somriure blanc	258
Xavier Trias, el sofà com a escenari	276
Una trucada a la Magalí	289
Irene Rigau, una de les quatre dones del president	290
Miquel Roca, les claus de la construcció	303
El pare i jo	316
Quatre hores amb Jordi Pujol	324
Agraïments	339
Índex onomàstic	341

A la mare.
A la Magalí.

—Hi ha persones que justifiquen el món, que ajuden a viure només amb la seva presència.

—Sí, i es moren.

Van guardar silenci i el vent va bufar amb una mica més de força al voltant de la casa.

El primer home, ALBERT CAMUS

Desxifrar Jordi Pujol

Enric Borràs Abelló

President del Grup de Periodistes Ramon Barnils

La Catalunya d'avui en dia no es pot entendre bé sense desxifrar la figura de Jordi Pujol, el polític català més important, influent i decisiu des de la victòria dels colpistes a la guerra. I dic desxifrar perquè és un home complex, complicat. Prou perquè alguns considerin que es va crear un personatge de manera planificada des dels Fets del Palau, ja amb la intenció d'acabar governant Catalunya. Prou perquè encara hi hagi qui el vegi com un pare de la pàtria. Prou perquè uns altres el vulguin utilitzar per desacreditar l'independentisme, afirmant que aquest va ser sempre el seu objectiu. Més enllà de teories de la conspiració, la idolatria i les fal·làcies, Jordi Pujol és un dels principals artífexs del país tal com és ara. Per a bé i per a mal. No té cap sentit demonitzar-lo ni tancar els ulls als seus defectes. Desxifrar Jordi Pujol vol dir entendre què va fer, la seva influència i el seu llegat encara vigent. Amb llums, ombres i contradiccions incloses. Perquè no li'n falten.

Això és el que pretén aquest llibre de Txema Seglers: obre una porta per ajudar a entendre el personatge de Jordi Pujol i, sobretot, la influència que ha tingut i encara té en l'evolució política, social i cultural de Catalunya. I parlo de personatge de manera deliberada. *Pujol i jo* no intenta fer un perfil psicològic de l'home que va presidir Catalunya durant vint-i-tres anys, sinó que fa un retrat complet del personatge que ell mateix es va anar bastint. I ho fa a través dels que hi han treballat braç a braç, l'han seguit, l'han estudiat, hi han col·laborat o s'hi han oposat. És, probablement, el retrat més global que s'ha publicat mai del personatge de Jordi Pujol i del seu llegat.

Alguns s'entesten encara ara a dir que el llegat de Jordi Pujol és l'independentisme, sense tenir en compte que ja existia abans, que

ho continuarà fent quan sigui mort i que per a molts independentistes Jordi Pujol ha estat un obstacle. «Amb ell, no hi hauria hagut l'1 d'Octubre», sentència Josep Ramoneda. I els que van ser militants d'organitzacions independentistes abans del canvi de mil·lenni li donaran la raó. Llavors veien Jordi Pujol com una baula clau del que avui s'anomena el règim del 78. Un polític que va assegurar la governabilitat d'Espanya, que tenia una bona relació amb Joan Carles de Borbó, que tractava els independentistes d'eixelebrats. Pujol no hauria permès l'1 d'Octubre perquè hauria estat perfectament conscient de la decepció que provocaria si no hi havia res realment preparat per a l'endemà, com va ser el cas, però també perquè és un negociador, no un home d'enfrontaments directes, i perquè tampoc hauria cregut mai prou en el poder simbòlic d'aquell acte ciutadà d'autodeterminació unilateral.

Pujol mateix ho va tornar a deixar clar al novembre, en l'homenatge que li va organitzar l'Associació d'Amics d'Enric Prat de la Riba a Castellterçol. «No serem independents», va dir. «S'ha vist en l'últim temps que això de la independència és molt difícil», va insistir. Malgrat que durant el Procés va semblar que hi flirtejava, Jordi Pujol no pot ser independentista. Perquè no veu viable la independència: «Espanya és un país molt poderós que té una de les tres llengües més importants del món», diu. I també perquè la seva concepció de la nació és massa limitada perquè esdevingui majoritària. Jordi Pujol és un personatge profundament pragmàtic —tant, que el seu pragmatisme sembla que li impedeixi mirar el futur a llarg termini amb optimisme—, que alhora té una concepció gairebé religiosa del nacionalisme. Aquesta és una de les seves contradiccions.

Aquest llibre evidencia que Pujol ha estat un home amb visió i sentit del poder, ambicions, capaç, culte i seductor. Però, sobretot, explica que Jordi Pujol és un gran narrador. S'ha passat tota la vida fent el que ara s'anomena «crear relat». Ha teixit un imaginari extremament influent de què és la nació catalana i què és ser català. «La Barcelona de Maragall està basada en les obres, i la Catalunya de Pujol, en l'esperit», diu el director d'*El Nacional*, José Antich.

Aquest esperit que anomena Antich no és res més que narrativa. Un concepte de catalanitat que, en realitat, només inclou una part del que som i hem estat, en fa una tria i amaga l'altra part sota la catifa. És aquest relat sobre què és la nació i la identitat catalana on Pujol fonamenta el seu poder més definitiu. És un conservador que, en política, sap portar a la pràctica una estratègia absolutament moderna molt abans que no es parli de guerra cultural. I ho fa d'una manera tan efectiva que convenç bona part del país.

Una part del poder narratiu de Jordi Pujol, sobretot pel que fa al seu discurs moral, es va ensorrar amb la confessió del 2014. Fins llavors havia sortit més o menys impune de les irregularitats del seu entorn, la seva pròpia família i el finançament del seu partit, que tampoc eren tan diferents de les d'altres estructures de poder sorgides del règim del 78. És el problema de no trencar amb la dictadura: la seva infecció antidemocràtica perviu en la corrupció, les clavegueres policials i un sistema judicial disfuncional, i fins i tot s'escampa entre els que s'hi oposen. Però el relat pujolista sobre què i qui som encara continua vigent en l'imaginari col·lectiu. I no tothom el sap identificar.

Entendre el personatge de Jordi Pujol ajuda també a entendre com va fer aquest relat sobre què és la catalanitat, què inclou i què no, i com es pot superar. Perquè Catalunya, per avançar, ha de vèncer la narrativa pujolista. Això no vol dir negar-la, fer veure que no ha existit mai i que no explica una part del país, vol dir entendre-la per anar més enllà, per superar-la. I el periodisme pot ajudar a fer-ho. Al Grup de Periodistes Ramon Barnils tenim clar que el periodisme és una eina per fer avançar el país.

D'un sol home, d'un sol nom

—Què, t'hi veus amb cor?

Vaig agafar aire abans de contestar.

I quan el meu cervell va assimilar la proposta, i em repetia aquell nom, l'hi vaig preguntar.

—Tres entrevistes?

—Sí, per oferir tres perspectives diferents de la seva figura.

—En qui has pensat?

Sergi Picazo va tastar el cafè.

—N'he rumiat uns quants.

Encuriosit, vaig imaginar-me un catàleg de candidats, però vaig esperar que l'editor de *Crític*, el mitjà especialitzat en periodisme d'investigació on jo col·laborava des de feia cinc anys, em revelés els noms en qui havia acabat pensant.

—Te'n dic dos. El tercer, tria'l tu. Un és Paola Lo Cascio.

—I l'altre?

—Joan B. Culla.

—Són dues opcions bones.

—Ens en falta un. Et toca a tu.

—Lluís Bassets? —vaig suggerir—. Va ser responsable de l'edició catalana d'*El País*.

—Em sembla bé. Tema tancat, doncs.

Tan bon punt vam decidir les persones, Picazo va explicar-me com enfocar les entrevistes. Calia oferir una visió àmplia i acurada de l'animal polític, allunyada dels tòpics i d'impressions vagues, i proposar al lector un joc de perspectives amb sentit crític. «Que convidin a reflexionar», puntualitzava amb les mans per reafirmar la idea.

Al cap d'una estona, ja acabat el cafè, el Sergi em va demanar per la mare. Li vaig explicar que estava bé, però delicada, i que parlaria al migdia amb el metge. Llavors, l'editor va compartir amb mi la seva preocupació per la salut del planeta, l'escalfament de l'Antàrtida i la desforestació dels boscos: «Som en un punt de no-retorn climàtic, amb conseqüències catastròfiques». Sospirava. Finalment, ens vam acomiadar. Es va posar l'americana, va pagar al taulell i va esperar el canvi. Quan enfilava cap a la sortida, amb la mà al pom de la porta, es va girar.

—Recorda-te'n. Tres perspectives d'un sol home. I espavila, que se'ns en va i Catalunya se'ns queda òrfena.

No vaig saber què dir-li. Picazo va tancar la porta, i va desaparèixer Casp enllà.

Em vaig quedar una estona jugant amb la cullereta del cafè, i mentre removia el pòsit de la tassa em vaig repetir aquell nom, que havia sentit tantes vegades, com si ara fos el primer cop que m'entrava per les orelles «de debò». Era curiós, perquè el sabia tan familiar com sempre, però a la vegada em ressonava nou i desconegut. Què en sabia jo en realitat, d'aquell nom, fora dels llocs comuns? Res.

Em vaig aixecar de la cadira i em vaig cordar la jaqueta de cuir fins al coll. En sortir de la cafeteria, el brogit de la ciutat em va caure a sobre. Les fulles dels lledoners tremolaven sota la capa d'engrut, i la trama multicolor del trànsit es diluïa en la grisor d'aquell març glaçat. Tres entrevistes, em repetia. Tres perspectives. D'un sol home. D'un sol nom.

Quan vaig arribar a casa, vaig anotar algunes idees sobre les tres persones a entrevistar, i al mig del foli hi vaig escriure aquell nom. Me'l mirava. En sentia el pes. Qui no el coneixia? Tothom l'havia repetit alguna vegada. I molts, fins i tot, l'havien pronunciat com un encanteri. Hi rumiava, i de sobte va sonar el telèfon.

Havia estat un ensurt. Calia saber com passaria la nit, em va dir la doctora amb un to aspre. Només quan hi va afegir «És una pacient fràgil» vaig advertir una nota de complicitat en la veu, que em va permetre fer-me una imatge més precisa de la situació de la mare.

Sí, era fràgil, vaig pensar, es feia gran; i el pare, també, malgrat que anava tirant i feia la seva. No havien tingut una vida fàcil, tots dos. S'havien separat quan jo era molt petit, però sempre havien mantingut una bona relació, i encara parlaven de tant en tant. Vaig preparar la motxilla per anar a l'hospital de Manresa.

A l'autobús, aquell nom no m'abandonava el cervell, i no va ser fins que em vaig trobar amb la mare que vaig oblidar les tres entrevistes i la confusió que em tenallava des que havia rebut l'encàrrec.

—Una altra vegada? —vaig dir mentre li feia un petó a la galta—. M'hauries d'haver trucat, t'hauria portat jo mateix a urgències.

Va somriure i em va contestar:

—Au va, que encara puc fer la meva.

Van picar a la porta.

—Bona tarda, Aurora. Et porto el sopar.

La infermera es va acostar a la bossa de sèrum, en va revisar el regulador i va marxar amb un «Que sopis bé, guapa». Mentre jo li apropava la tauleta de rodes i li destapava la safata, la mare se'm va adreçar i em va dir:

—Oi que és maca, la Pili? És de l'Argentina, de Buenos Aires.

Després, vam parlar tota la tarda. Li vaig explicar la trobada amb l'editor, l'encàrrec i com volíem enfocar les tres entrevistes.

—Tens feina, sí. Ell és un home amb molta personalitat. De fet, és un seductor. Posa'm aigua, si us plau.

La seva resposta em va deixar parat, i mentre omplia el got la meva torbació va esclatar, perquè mai hauria relacionat la paraula *seductor* amb aquell nom.

La mare aviat es va adormir. Em vaig apropar al llit, li vaig acomodar el llençol i vaig apagar els llums, excepte el del capçal. Ja era de nit. Obrint el portàtil, murmurava aquell nom. Il·luminat per la blavor de la pantalla, vaig transcriure les notes que havia pres aquell migdia a la llibreta, i les vaig ampliar amb les dades biogràfiques dels tres candidats.

Paola Lo Cascio, italiana i llicenciada en Ciències Polítiques a la Universitat de La Sapienza. Doctorada en Història Contemporània per

la Universitat de Barcelona. Era una pensadora seguida pels Comuns i havia analitzat el model autonòmic català. Podia oferir una perspectiva acadèmica, reflexiva i pedagògica. L'altre seleccionat, Joan B. Culla, era un historiador de pes, una veu autoritzada de verb esmolat i hàbil, no li faria por entrar en polèmica, si calia. L'últim, Lluís Bassets, un històric d'*El País*, un rotatiu que sempre havia fet arronsar el nas a l'àmbit més nacionalista. Com que l'havia entrevistat feia uns anys en tenia el contacte. Vaig escriure-li un correu per proposar-li una trobada.

Mentre m'esbandia la cara davant el mirall del lavabo de l'habitació, vaig pensar en el pare. Feia temps que no el visitava. Parlàvem poc. No era un home gaire expressiu, però sabia ser afectuós sense deixar de ser formal. De tant en tant, tenia la impressió que ja era d'un altre temps. Vivia sol en un pis assolellat no gaire lluny de l'hospital. Al matí, esmorzava i llegia la premsa; com a mínim dos diaris: un d'esquerres i un de dretes. I tan bon punt acabava, passejava pels camps que delimitaven la ciutat. Al migdia, dinava a casa: amanida i peix. I després s'asseia davant de la terrassa plena de testos i flors, oberta a un paisatge on, al fons, es retallava la serralada de Montserrat. Al capvespre, pintava, sopava i escoltava la ràdio. Aquella vida em semblava una expiació.

Vaig ajustar la porta amb el llum encès del lavabo, i la petita esclatxa de claror tenyia tímidament el llit de la mare. Sense fer soroll, em vaig acomodar a la poltrona i em vaig cobrir amb una manta que la infermera m'havia portat. Estava cansat, però no podia dormir. Aquell nom i les tres entrevistes em voltaven pel cap. Com podia ser que, sent tan familiar, de sobte, aquell nom em semblés tan desconegut? I per què estava tan atabalat i confós? Aquell encàrrec m'obligava a revisar el que sabia d'aquell nom, un coneixement obtingut més a peu de carrer que no pas el que tindria un especialista. Em vaig preguntar, llavors, si el pare sabia que la mare era a l'hospital. Malgrat que s'havien separat feia molt de temps, mantenien una relació amable, es trucaven pels aniversaris i xerraven una estona. Només els veia junts pel dinar de Nadal. Aleshores ell, sovint, feia bromes a la mare, i ella somreia, divertida. I confesso que m'agradava veure'ls així. Per

la simpatia que s'havien tingut sempre, jo mai m'havia sentit fill de pares separats, ni m'havia preguntat el motiu pel qual havien deixat de viure junts, sent jo molt petit.

La mare va passar una nit tranquil·la, i l'endemà vaig ajudar-la amb l'esmorzar. El metge em va informar que al cap d'un parell de dies podria tornar a casa.

Tan bon punt vaig sortir de l'hospital, vaig dubtar si anar a veure el pare o passar per la biblioteca i agafar en préstec les memòries de Joan B. Culla, *La història viscuda*. Des de l'hospital, havia comprovat que hi eren. Mentre enfilava pel passeig, vaig decidir anar a recollir el llibre. A dos quarts de sis me'n vaig tornar cap a l'estació per agafar l'autobús.

Mentre s'arrossegava de camí a Barcelona per la vora del riu, vaig fullejar les memòries de Culla, i em vaig aturar en els paràgrafs on apareixia aquell nom. Sempre aquell nom. Era per tot arreu. Vaig aixecar el cap i vaig mirar el corrent nerviós de l'aigua, i em vaig preguntar què aprendria, jo, d'aquell nom. M'encuriosia.

Ara ja deixàvem enrere la ciutat, i al fons s'exhibien les zones calcinades pels incendis d'aquell estiu violent. Vam travessar Monistrol de Montserrat, i abans, però, de desar el llibre de Culla a la bossa, en vaig mirar bé la coberta. Vaig pensar que havia triat un bon títol per a unes memòries. De sobte, no sé per què, vaig recordar aquella imatge dels pares asseguts vora el llit, un Nadal, gairebé a les fosques. El pare, amb el cap cot i les mans tremoloses, mussitava alguna cosa a la mare i a ella se li entelaven els ulls. Què devia dir el pare a la mare quan li agafava les mans? Fos el que fos, tenia relació amb algun moment de la seva història viscuda, al marge del present. De fet, vaig decidir que el més probable era que la conversa girés al voltant de la seva separació. Si no, per què el pare tremolava i la mare es premia tot seguit nerviosa les galtes?

Vaig entendre, de cop, que la memòria d'aquell temps que jo no recordava era el que la mare m'havia explicat a vegades; com també, les fotografies que, de tant en tant, havia mirat, on apareixia de petit agafat al coll d'ella, al jardí d'aquella casa de Navarcles que el pare construïa

gràcies a la feina de Barcelona, i que va haver de malvendre després que se separeassin. Ara bé, tenia a la memòria els primers anys amb la mare a casa dels avis, de petit; i també, les tardes que el pare em recollia un parell de cops a la setmana per passar una estona amb ell. Per això, vaig deduir que si jo havia anat a viure amb la mare i els avis quan tenia dos anys —tal com la mare m'havia explicat—, la separació dels pares devia haver estat l'any 1982. I va ser en aquell moment, mentre el trànsit s'intensificava nerviosament i entràvem a Barcelona, que vaig adonar-me d'una coincidència inesperada que em va fer comprendre la confusió que havia sentit des que havia rebut l'encàrrec.

No fosquejava, encara, però els cotxes circulaven amb neguit, i els fanals de la Diagonal projectaven damunt l'asfalt aquella llum groguenca buida d'escalfor. Aleshores, vaig tornar a pensar en les tres entrevistes, en aquell nom i en els pares; i vaig saber que ho entendria tot a la darrera parada d'aquell viatge en autobús. Amb un esbufec, vaig baixar a Maria Cristina.

Des de la vorera, vaig mirar cap amunt més enllà dels arbres, i, com si m'hagués esperat tot aquest temps en aquella cruïlla per xiuxiuejar-me el que ja començava a entendre, vaig contemplar aquell edifici de disseny tan marcat que havia sigut un banc, entapissat de verd, modern i octogonal, retallat en el cel brut de Barcelona.

Mentre l'observava, vaig recordar que la primera vegada que havia tingut notícia d'aquell edifici tan singular no havia estat ni a la premsa ni als diaris ni en cap dels mitjans de comunicació del país, sinó a casa, de petit, a l'hora de sopar. Havia estat quan la mare parlava amb l'àvia d'aquella feina del pare a Barcelona en un banc ple de plantes, amoïnada, altre cop, per si ell, una vegada més, tornava tard de matinada. Just en aquell moment, mentre murmurava el nom d'aquell antic banc català, vaig rebre el missatge a la bústia del mòbil que confirmava la primera entrevista.

Tres entrevistes, pensava. Tres perspectives. D'un sol home. D'un sol nom.

Jordi Pujol i Soley.

Lluís Bassets, el relator de la gran vergonya

—Mira, l'únic mitjà que Jordi Pujol no controla al cent per cent és *El País*, tot i que quan Alfons Quintà, emprenyat com una mona, comença a publicar aquells articles sobre el cas Banca Catalana, ell hi fot mà descaradament, al diari. I com ho fa? Primer bloqueja Quintà, i després el contracta a TV3. Tot plegat, una sublim operació d'immoralitat.

Arribo a l'hora acordada, però Lluís Bassets ja m'espera assegut en un dels sofàs del fons tafanejant al mòbil. L'ample hall de l'hotel és un equilibri perfecte entre ruralisme i disseny, i del fil musical surt una melodia de jazz que ensucra tot el mobiliari. Em trec la jaqueta, i li comento la lectura del seu llibre dedicat al vell polític, *La gran vergonya*, i em respon que el va escriure a l'estiu del 2014, d'una tirada, tancat a casa, després de la confessió de Jordi Pujol sobre la fortuna no declarada a l'estranger. «És gairebé un *instant book*».

Trec la gravadora i repasso la clau d'aquestes entrevistes. Necessito un joc de perspectives del polític català més important del segle XX. Trepitjo terra desconeguda. Prudència, penso, i quan premo el botó vermell, un cambrer indi s'acosta i ens pren nota. Dues ampolles d'aigua amb gas. Les bombolles dins el got s'elevan com el record dels primers anys pujolistes.

—Pujol s'adona de l'estat en què es troben Catalunya i Espanya l'any 1950, i constata que, amb empenta i mitjans, pot aconseguir el control de tot. De fet, vol reunir les condicions adequades per esdevenir la gran carta reformista del règim, i aleshores es munta un pla de treball per guanyar-se el vot. I el compleix.

—Tot comença amb Banca Catalana?

—Sí. El banc, els dies feiners, és una màquina de repartir subvencions i favors, i teixeix allò que s'anomena *fer país*, aquella expressió tan pròpia del pujolisme. Però els caps de setmana ell es mou, es troba amb gent, crea xarxa, viatja pel país i s'envolta de militants i d'assessors. Devia tenir coneixement de primera mà de moltes experiències electorals d'aquells anys, i segur que absorbeix tota aquella informació, perquè, quan comença l'etapa estrictament electoral, ho fa tot molt i molt bé.

Bassets parla, i els ulls petits se li encenen rere les ulleres. Té l'aire d'una mustela intel·ligent. Se sent còmode, assegut de costat amb el braç tou en el respall del sofà.

—L'arrel del mite, però, prové d'abans, oi?

—Sí, de quan l'empresonen, l'any 1960, pels Fets del Palau. Ell és un fill de la burgesia, un noi catòlic i de dretes, i, és clar, quan el detenen i després el torturen, es percep tot com un greuge extrem perquè han torturat un jove catòlic i burgès.

Faig un esforç d'imaginació, un salt en el temps, i m'hi veig dins del Palau de la Música aquell 19 de maig de 1960. En contemplo la decoració fantasiosa, el catàleg de colors dels vitralls, l'exuberància de les formes. Abans que comenci l'homenatge pel centenari del poeta Joan Maragall, els assistents parlen i murmuren. Alguns es miren de reüll. Malgrat que «El cant de la senyera», l'himne de l'Orfeó Català, és prohibit, el franquisme busca millorar l'opinió del règim davant la societat catalana amb l'autorització calculada de l'acte. Hi noto una remor continguda, una tensió soterrada. Miro amunt cap a la zona d'autoritats, i hi distingeixo els ministres franquistes que vetllen per l'acte. En reconec un: José Solís Ruiz, secretari general del Movimiento. M'hi apropo i m'adono que renega mentre observa fredament la platea i manté un somriure estripat, amb el llavi tibet que deixa veure un empastament negre. Sospita que en porten alguna de cap, aquella gent. Tan bon punt comença l'acte, un grup de joves es posen drets i entonen «El cant de la senyera», i llancen uns fulls volants que qualifiquen el dictador Franco de corrupte. Esclaten

xiscles i la confusió s'estén per tota la sala. Puc veure com els papers s'escampen i volen per damunt dels caps dels assistents. Alguns joves activistes criden i forcegen contra els policies de paisà. Enmig del desconcert, m'ajupo i prenc un dels fulls de terra. Porten per títol «Us presentem el general Franco», i al final del text s'hi pot llegir en lletres ben grans: «L'home que aviat vindrà a Barcelona, a més d'un OPRESSOR, és un CORRUPTOR». De seguida, comencen les primeres detencions. Un jove de vint-i-nou anys, casat i pare de dues criatures, és l'instigador principal d'aquella resposta al règim. No hi és, al Palau, aquella nit de maig, però les autoritats ja saben que és l'autor d'aquells paperots. S'ha d'amagar de pressa. Està segur que vindran a detenir-lo, i en parla amb la dona, que l'envalenteix perquè sigui ferm. Passen tres dies, i la matinada del 22 de maig la policia franquista truca a casa i se l'enduen cap a la comissaria de la Via Laietana. El comissari Creix l'interroga i comença a torturar-lo. No sap, encara, el torturador, que aquell jove activista de nom Jordi Pujol i Solel serà, uns anys després, l'home amb més poder de Catalunya. Al cap de tres setmanes dels Fets del Palau, un consell de guerra condemna el jove activista a set anys de presó al penal de Torrero, a Saragossa. En complirà dos i mig.

Bassets beu una mica d'aigua. Tanca els ulls mentrestant, i quan acaba l'hi pregunto.

—Com utilitza, estratègicament, els Fets del Palau? Quin càlcul polític fa d'aquella acció?

—Amb un cop sensacional: en nom de Catalunya, aconseguí ser a la Comissió dels Nou, que aglutina l'oposició espanyola. Sap perfectament que, per obtenir la democràcia, s'ha de crear un territori ampli, centrista i moderat. Adolfo Suárez, president del govern espanyol i home clau en la Transició, fa el mateix, i el PSUC, fins i tot, també s'adona que cal moure's en aquest marc de moderació. Per a l'oposició antifranquista més genuïna i clandestina, Jordi Pujol reuneix les condicions perfectes per eixamplar l'espai de l'antifranquisme, i això ho sap amb lucidesa Josep Benet, el cap de llista pel

PSUC a les eleccions al Parlament del 1980. Com Pujol, era un símbol del catolicisme nacional català.

Adolfo Suárez, Jordi Pujol, Josep Benet, penso. Homes d'un temps, de l'època dels pares. Bassets no frena, parla i mou les mans com si desfilés la teranyina de la memòria.

—A més, no podem oblidar qui fa que Pujol guanyi les eleccions l'any 1980, Foment del Treball Nacional, que s'imagina, espantat, que som a un pas de la revolució bolxevic, i considera que ell és l'espai de la governabilitat i, a la vegada, el fre de l'esquerra perquè no assoleixi el poder.

—Al seu llibre explica que té complicitats a Madrid.

—Sí, Luis María i Rafael Anson, els germans Anson, vaja.

—I escriu a continuació que el cas Pujol i la declaració dels diners no regulats no esventren els pactes ni les vergonyes de la Transició, sinó els de la consolidació de la democràcia després del cop d'estat del 23-F.

—Sí, és clar. Avui ens podríem imaginar que un banquer es presentés com a cap de llista d'un partit d'una comunitat autònoma important?

—Impossible.

—I un banquer que té una banca industrial en un moment de crisi industrial?

Estic a punt de respondre, però Bassets s'avança i respon per tots dos.

—És inimaginable. Aquesta és, doncs, la primera anomalia.

—I la segona?

—Que arriba al poder una persona sobre la qual calia haver projectat totes les sospites. Quan explota el cas Banca Catalana, aconseguieix la fita fundacional de la corrupció democràtica a Espanya, perquè és el primer que domina el que cal tenir a ratlla: mitjans i jutges. No oblidem que TV3 era la seva televisió, controlada directament per l'executiu i pel president. Ara bé, què obté amb tot això? Aparèixer com a víctima davant la societat, i presentar Felipe González, que era el líder del PSOE i el president del govern espanyol, com a botxí. Amb

la ironia, anys després, que Felipe encara el defensa, i nega que sigui un corrupte. El govern espanyol no volia el seu processament perquè hauria desestabilitzat la Transició, que es començava a fer realitat. L'independentisme, llavors, era mínim, i és un disbarat pensar que amb el processament de Pujol hi hauria hagut un procés independentista. Després, però, es presenta davant de la dreta espanyola com l'única alternativa a Felipe González, i la convenç i li reclama que el tractin bé. I la dreta ho fa, i l'inclou a ell dins la dreta natural, i aleshores el proclamen Español del Año.

Bassets salta del passat al present, es mou pel temps i escorcolla temes.

—És el primer que fa política identitària a Catalunya. D'entrada, ell és un populista, perquè tot el cas Banca Catalana el mou amb una gramàtica totalment populista, jugant amb el binomi «Els contra nosaltres» o «Espanya contra Catalunya», i desplega tot el ventall de conspiracions anticatalanes. Un magma, d'altra banda, instal·lat profundament en l'inconscient independentista. És, en realitat, l'excepcionalitat de tots els nacionalismes, la cantarella grapejada que si la nació escollida és la nació que algú vol fer desaparèixer. Des d'un punt de vista més moral que polític, l'independentisme és el fill directe i legítim del pujolisme, amb aquesta idea de perill i d'extinció de la nació catalana que trenca el relat independentista. És una idea identificada, en part, amb la narrativa de l'extrema dreta i amb les teories supremacistes de por per la desaparició de la identitat i la cultura enfront dels immigrants.

Mentre el cambrer indi s'apropa, somriu amb coqueteria i recull les ampolles buides, Bassets continua parlant, i de cop recordo un dels capítols que més em va encuriosir del seu llibre. Hi analitza una part dels escrits de Jordi Pujol, i s'interroga sobre la creació estratègica que el polític ha fet d'ell mateix mitjançant els seus textos, com si hagués estirat la seva vocació fins a inventar-se una biografia. Li demano fins a quin punt és clau el recurs de la invenció en la seva trajectòria política.

Bassets, però, no em respon de seguida. Amb dos dits s'ajusta les ulleres, tanca els ulls i dibuixa un somriure maliciós.

—Sí, el fet d'elaborar-se una autoficció és un recurs polític molt interessant. En realitat, ell és un *pijo*, però fa veure que és el fill d'un pagès. A més, al pròleg del seu llibre *Des dels turons a l'altra banda del riu*, hi ha un moment magnífic. És l'escena en què explica que no demanarà l'indult, i la Marta, llavors, li munta un drama quan s'assabenta d'aquest sacrifici. De fet, el discurs de Pujol davant del consell de guerra pels Fets del Palau és posterior al discurs del líder cubà Fidel Castro, l'any 1953, quan es defensa del judici en contra seu pels assalts a Santiago de Cuba.

—Parla d'aquella cèlebre al·legació al llibre de Castro *La història m'absoldrà?*

—Sí, és famosíssima. Pujol l'havia llegida i la coneixia, i era molt conscient que ell s'havia de fabricar un martirologi. Inclús, si ho mires bé, és ell mateix qui decideix que l'han de detenir. Ara bé, també et diré que, per part seva, és un gest admirable, perquè, en aquella època, calia fer aquests actes.

Per què un home s'inventa una biografia?, em pregunto. Per què voler ser algú altre? Bassets fa un glop d'aigua.

—Diria, però, que l'autoficció va més enllà? Perquè ell també fabrica la figura del jove que busca respostes al Tagamanent.

—Sí, sí. És la història d'una redempció, i tant. Com a persona de forta vocació, s'identifica amb la seva invenció d'una manera gairebé mística. S'acaba creient la mateixa autoficció que ell mateix genera. A diferència de molts altres polítics, que diuen que són a la política per atzar, Pujol hi és perquè està destinat a ser-hi. Està marcat pel destí, i aquest fet, en el sentit més grec, atorga una dimensió tràgica a la seva figura. I, sobretot, això es veu en el moment de la confessió, quan cau.

—Com Hamlet?

—Més potent encara, molt més, perquè amb la confessió i la caiguda ens adonem que tota la trama és de cartó pedra.

Recordo la notícia. Estiu del 2014. Divendres 25 de juliol. L'home que durant vint-i-tres anys ha governat Catalunya, líder indiscutible del catalanisme polític, confessa que disposa d'una fortuna oculta a

l'estranger que mai ha pogut regularitzar. L'actualitat esclata en mil bocins amb el comunicat que fa.

—Quan confessa, de sobte, tots ens preguntem: «Però, què coi era tota aquesta mascarada?». El seu gran pecat va ser no posar fre a la seva voluntat de poder, ni tampoc a les conseqüències familiars d'aquesta voluntat de poder. Li va mancar humilitat, perquè tenia un successor que detestava, però que alhora podia ser molt útil al país, Miquel Roca, que hauria exercit una presidència més laica i moderada, sense aquest misticisme de la Catalunya independent, lliure de derives cap al sectarisme o cap a la corrupció.

La família, penso. Els pares i els fills.

—Però, per què confessa?

Lluís Bassets s'atura, congela la mirada, com si s'obris pas per la foscor.

—La confessió forma part d'allò que mai sabrem, de l'ombra, de les preguntes sense resposta. Jo hi he donat moltes voltes i llanço una hipòtesi. Al contrari dels que creuen que Pujol va ser coaccionat perquè abandonés el Procés, penso que sabia que igualment el coaccionarien, però amb l'afegit que sabia que no tenia l'armari net. Si marcava distància amb el Procés i el qualificava de disbarat, el disbarat contra ell encara hauria estat pitjor, perquè l'haurien acusat d'estar coaccionat, i hauria quedat desprestigiats davant dels seus. Però, en realitat, no ho està gens, de desprestigiats davant dels seus. Coneix prou bé com funcionen els estats i el món de la política nacional i internacional per saber que el Procés era un nyap. Aleshores, per què no el va voler aturar? Què hauria passat si hagués tingut l'armari net? Què hauria passat si ningú l'hagués amenaçat?

Preguntes sense resposta que es fonen en la música de jazz del fil musical. Bassets s'incorpora i s'asseu a la vora del sofà de cuir.

—Mira, malgrat que costi tant de treure la brossa, hi ha un llegat positiu, d'ell: la governabilitat de Catalunya, la construcció de les institucions i de l'autogovern. I, sobretot, el seu mèrit fonamental: governar el país i ajudar a governar Espanya durant la construcció de

la democràcia. És un dels protagonistes de la democràcia a Espanya, i, de fet, la seva història és paral·lela a la del rei Joan Carles: tots dos exemplifiquen una cura d'humilitat respecte a una certa supèrbia catalana i espanyola. És així.

Es fa un silenci. M'escuro el coll i faig una mirada circular. Les altres persones del hall de l'hotel somriuen i conversen sense cap neguit. Quan estic a punt d'apagar la gravadora, m'aturo. No sé per què, però l'hi demano.

—Recorda la primera trobada amb ell?

—Sí. Un dia, Manuel Ibáñez Escofet, que llavors era el meu cap, em comenta que ell em vol conèixer, i el vaig a veure. Em rep assegut en un despatx petit i lleig, i de cop em pregunta si jo era del PSUC. Em va semblar molt impertinent, un gest característic d'una mentalitat autoritària i controladora. Em vaig adonar que volia saber a quin joc jugava cadascú i que no li agradaven els que no es deixaven classificar. I, per això, tenia informadors i fitxers.

—Suposo, però, que l'ha tractat més vegades.

—Sí, moltes més. També hem parlat per telèfon. Sovint m'ha deixat anar allò de «Vostè ja sap que *El País* no el llegeixo des de fa molts anys». Recordo, també, l'última entrevista que li vaig fer, poc abans de la confessió, quan va publicar el segon volum de les memòries. Hi vam parlar de política internacional, que sempre ha estat la seva afició de debò. Però, mira, més enllà dels seus aspectes foscos, és un gran personatge, amb molta capacitat d'acció tant a Catalunya i a Espanya com a Europa, amb intel·ligència, talent i anàlisi, i amb una vocació i una ambició de poder descomunals. És el fruit d'una gran vocació, d'una forta dedicació i d'una gran fortuna.

—Però, en la distància curta, quina impressió en va tenir?

—Que és una persona antipàtica i manipuladora, a qui li satisfà preguntar, no pas per interès intel·lectual o empatia, sinó per obtenir informació i treure'n profit. Li agrada el poder pel poder; ara bé, ben vestit de catalanisme i de cristianisme. De fet, ell mateix ho explica, i una anàlisi de text dels seus llibres ho demostra. Escriu: «A mi no

m'agrada fer». I hi afegeix de seguida: «El que m'agrada és fer *fer*». Això vol dir *manar*. A més, té un dels símptomes dels poderosos de debò.

—Quin?

—No porta cartera ni monedes. Això vol dir que es fa pagar el cafè perquè sempre està envoltat de persones atentes a tot el que necessita. Al poderós de veritat no li importen els diners.

Apago la gravadora, i mentre provo de pair l'entrevista, m'ensopeixo una mica. M'adono que el món que trepitjo és immens, ple de racons i passatges ombrívols. La matèria del poder, penso, fosca i impentible. Entenc que la biografia de Jordi Pujol té molts capítols, moltes branques i molts nius. Ens posem drets i ens apropem a la barra per pagar les ampolles d'aigua, i aleshores Lluís Bassets em diu:

—Suposo que entrevistaràs Enric González, Jaume Reixach i Siscu Baiges, oi? El cas Banca Catalana és un dels temes centrals de la seva biografia política i personal. Tots tres van escriure *Banca Catalana: más que un banco, más que una crisis*, la investigació més important sobre el cas, un llibre que havia estat pràcticament segrestat.

Un llibre prohibit, penso. Que llaminer.